

Posudek vedoucího na diplomovou práci

Jitka Preusslerová: Alternativní a doplňkové ekonomické systémy v praxi

Jitka Preusslerová si pro svoji diplomovou práci zvolila téma *Alternativní a doplňkové ekonomické systémy v praxi*. Neoliberální ekonomika s důrazem na tržní logiku přináší celou řadu negativních aspektů, jak environmentálních, tak sociálních, a kritika volného trhu a hledání alternativ k němu se čím dál častěji stávají předmětem jak veřejných debat, tak i předmětem akademického výzkumu. Proto oceňuji, že si vybrala zajímavé, důležité a aktuální téma.

Autorka se rozhodla zkoumat dva alternativní systémy (PraLETS a Jizerskou korunu). K jejich zkoumání si zvolila kvalitativní výzkumnou strategii postavenou především na zúčastněném pozorování, doplněném o rozhovory a analýzu materiálů (facebookových stránek, článků v časopisech nebo prohlášení). Za cíl svého výzkumu si dala zjistit, jak oba odlišné systémy fungují, v čem se především liší, jaké sociální vztahy u svých účastníků rozvíjejí a jaké jsou jejich hlavní výhody. Vzhledem k tomu, že autorka si vybrala dva poměrně dost odlišné systémy, na jedné straně PraLETS, který funguje na systému LETS v rámci poměrně „kompaktní“ komunity, a na straně druhé Jizerskou korunu, která představuje lokální měnu, tak se mi poměrně obecné cíle, které si autorka dala, zdají jako adekvátní. Jen škoda, že se o nich autorka rozepisuje až na straně 55 a ne více již v úvodu.

Při svém hodnocení musím konstatovat, že práce má dobré a horší stránky. Začnu těmi pozitivními. Autorka se dobře popasovala s výzkumem a prokázala, že si osvojila základy kvalitativního výzkumu a provedla poctivě udělaný, dlouhodobý výzkum. Pasáže v práci, kde autorka popisuje svůj výzkum, považuji za ty nejzdařilejší. Pokud jde o roli výzkumnice, tak autorka ukazuje dostatečnou reflexi vlastní pozice. Kladně hodnotím také to, kolik literatury (a relevantní) autorka k práci zpracovala, dokázala autory interpretovat a snažila se je vzájemně propojit. Na práci také oceňuji i to, že autorka se snažila to, s čím přichází v teoretické části, aplikovat i na empirii. Místy autorka přináší zajímavá zjištění, snaží se svá zjištění diskutovat i s dalšími pracemi na dané téma LETS, které byly na katedře obhájené.

První výtku bych měl však k teoretickému zpracování. Autorka není v textu vždy koherentní, když na jedné straně píše o neudržitelnosti stávajícího ekonomického systému a na straně druhé jej označuje za funkční systém. Za problém vidím, že autorka čerpá z až příliš

rozmanité literatury. Na jedné straně je to literatura ekonomie hlavního proudu (Sojka, Samuelson, Mankiw, či Rothbard), na straně druhé je to pak literatura kriticky se vymezující vůči tomuto hlavnímu proudu a jeho předpokladům (Johanisová, Fromm, Eriksen, Schumacher, Graeber, Belk). Autorka bohužel tato různá paradigmat a přístupy nepřivádí do vzájemné debaty, z níž by pak zaujala nějakou teoretickou a analytickou pozici.

V teoretické části šla autorka také zbytečně do šířky. Některé autory (např. Douthwaite) a koncepty (např. nerůst nebo trvale udržitelný rozvoj) tam rozsáhle rozebírá, ale už s nimi v praktické části, při analýze empirického materiálu, nepracuje. Naopak některé pojmy a koncepty by stálo za to více rozebrat. Například různá pojetí směny u Graebera a obzvláště pojetí obchodní směny, by autorce pomohly analyzovat mnohem hlouběji srovnání směny v rámci komunitních PraLETS a mnohem odosobněnější Jizerské koruny. Lepší teoretické ukotvení by pak autorce pomohlo hlouběji rozebrat i její zjištění, že zatímco pro lidi v PraLETS je participace v tomto systému i součástí určité resistance vůči tržní logice a tržní směně, tak pro lidi v Jizerské koruně je účast naopak doplněk, prostředek, jak se komerčně rozvíjet, ale zároveň být ochráněn před nepříznivými vlivy globální ekonomiky. Škoda že autorka ve své analýze nešla víc tímto směrem.

Jak jsem již autorku chválil, v empirické části přináší zajímavá zjištění, ale ne vždy je zcela jasné, jak k nim dospěla. Například na straně 83, když píše o LETS systému Praletsu, tak se zmiňuje o kategoriích motivátorů, šetřílků, podnikatelů, spáčů, není ale jasné jestli to jsou její kategorie a jak k nim přišla. Což je škoda. Práce není rozhodně popisná, ale zjištění autorky se ztrácejí v samotném závěru, který je příliš dlouhý, a chybějí v něm explicitně zodpovězené všechny výzkumné otázky, na které autorka odpovídá postupně v průběhu empirické části.

Celkové hodnocení:

Práce je na zajímavé a aktuální téma. Je psaná srozumitelným jazykem a po formální stránce splňuje kritéria diplomové práce. Autorka v ní prokazuje, že zvládla kvalitativní výzkum. Teoretická část je však příliš široká, autorka v ní popisuje koncepty a teorie, které se pak už ale neobjevují při analýze v empirické části. Naopak některé teoretické koncepty by chtělo více diskutovat. Teoretická část je místy nekoherentní, když autorka vychází z rozličných teorií a paradigmat, aniž by je mezi sebou podrobila diskusi. Empirická práce není popisná, autorka se snaží o analýzu za využití teoretické literatury. Některá její zjištění jsou zajímavá a zasloužila by větší diskusi, někdy není zcela jasné, jak ke svým zjištěním, či spíše kategoriím dospěla. Ke škodě také je, že autorka cíle svého výzkumu, tedy konkrétné výzkumné otázky, neuvádí explicitně hned na začátku práce a pak na ně, opět explicitně neodpovídá v samotném závěru. Děje se tak v průběhu části empirické, ale k přehlednosti práce by to přispělo.

Práce splňuje kritéria kladená na diplomovou práci, **doporučuji** ji k obhajobě a hodnotím za **velmi dobře** (v bodovém rozpětí 11-13 bodů).

V Praze, 9. Zář 2019

Mgr. et Mgr. Arnošt Novák, Ph.D.